

15 MRT 2011

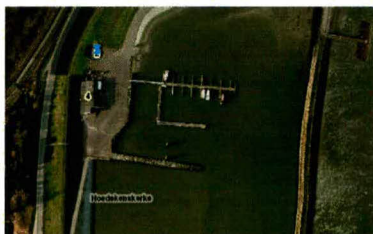
PROJECTBUREAU ZEEVERINGEN	Westsingel 90a	INFO
	Postbus 2291	
PROJECTMANAGER	4460 MG Goes	
	Tel. 0113 - 250 111	
MANAGER PROJECTBEHEER	Fax 0113 - 22 83 39	
SECRETARIS	E-mail: dslzeeland@dorpstadenland.nl	
TECHNISCH MANAGER	www.dorpstadenland.nl	
OLFGEVINGSMANAGER		0
PROJECTSECRETARIS		
CONTRACTMANAGER		
TECHNIEK Disciplineleider Ontwerp		
TECHNIEK Disciplineleider Kennis		
TECHNIEK Adviseur Toetsingen		0
ARCHIEF nr.	P2DB-B-11079 X	
CIRCULATIE MAP		

Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Borsele
Postbus 1
4450 AA HEINKENSZAND

datum : 15 februari 2011
 onderwerp : Advies cultuurhistorische waarde wachthuis Hoedekenskerke
 locatie : Veerweg 2, Hoedekenskerke, gemeente Borsele
 ons nummer : BOR11-M-002 Veerhuis H'kerke *Zienschied*

De geïntegreerde commissie Welstand en Monumenten Borsele is gevraagd advies uit te brengen over de waarden van het voormalige veerhuisje aan de insteekhaven van Hoedekenskerke. Dit object, gelegen Nieuwe Veerweg 2 is te dateren rond 1925 ligt op een locatie die door de aanpak van de zeekeringen en de bijbehorende aanleg van dijkverzwaring op afzienbare termijn van karakteristiek gaat veranderen. Meer concreet ligt het huisje nu exact op een plaats waar deze verzwaring zal plaatsvinden. Daardoor doet de vraag zich voor of het object behoudenswaardig is en in het verlengde daarvan of een verplaatsing denkbaar is. In antwoord op deze vraag is door Dorp, Stad en Land een oriënterende verkenning verricht. Dit vooruitlopend op later meer uitgebreid onderzoek naar object en locatie. Binnen de verkenning is nog geen archiefonderzoek verricht; mede hierdoor zijn er ook geen tekeningen, maar alleen foto's toegevoegd aan deze eerste verkenning.

De commissie baseert zich bij haar advisering in deze op het erfgoedbeleid van de gemeente Borsele, als vastgelegd in haar monumentenverordening, de welstandsnota Borsele, de monumentenwet en op een recent oriënterend bezoek aan de locatie.

Samenvattende conclusie

Het wachthuis van de veerhaven Hoedekenskerke is een gaaf bewaard object uit de vooroorlogse geschiedenis (XXb) van het Zeeuwse kustgebied. Het is van cultuurhistorisch belang voor de geschiedenis van de Zeeuwse zeekeringen en de geschiedenis van Hoedekenskerke meer in het bijzonder. Behoud van dit object is vanuit meerdere waarden gewenst, en het verplaatsen van het object in het kader van herstel aan de zeekering wordt met nadruk bepleit. Een status van Gemeentelijk monument is daarbij te overwegen, gelet op de aangetroffen waarden en het lokale belang. Nader bouwhistorisch onderzoek is dan gewenst

015793 2011 PZDB-B-11079

Advies cultuurhistorische waarde wachthuis Hoedel

Beschrijving Object

Het solitair gelegen gebouw Veerweg 2 is rond 1930 opgericht als kantoor met wachthuisje en werkplaats van het voormalige veer Hoedekenskerke-Terneuzen (tot 1972). Het ligt direct bij de insteekhaven de Val, westelijk van de kleine havenkom en naast een wat grotere horeca-inrichting met zomerterrassen (zie bijlage 1, situering). De ingang is gericht naar de haven. Het gebouw ligt gedeeltelijk in de dijkvoet, met aan de landzijde direct achterliggend het kleine stationsemplacement van de voormalige tramringlijn SZB Goes-Borssele-Hoedekenskerke-Goes.

Het gebouw is opgericht in een éénlaagse vierkante hoofdvorm van circa 8 bij 8 meter met plat dak met kleine schoorsteen en voorzien van een bitumineuze dakbedekking.

Het gehele gebouw, met een bouwhoogte van circa 4m50, is gerealiseerd op een circa één meter hoge betonsokkel. Hierdoor ligt het vloerniveau van het voordeel (kantoor met wachthuis) op circa een meter boven maaiveld; de vloer van het achterdeel (werkplaats) sluit daarentegen direct aan op het maaiveld. Het dakvlak ligt circa 30 cm onder de gevelrand.

De plint van het gebouw is uitgevoerd als een in het werk gestorte betonsokkel waarin meerdere ventilatieopeningen zijn aangebracht. De gevels boven deze plint zijn opgemetseld in roodbruine baksteen in vlaams verband, met lichte, gestreken voeg. Boven de kozijnen is een doorgaande rollaag aangebracht, waarboven in twee sprongen het gevelmetselwerk totaal over ca één steenbreedte is uitgemetseld. De gevelrand is afgedekt in dunne keramische elementen de kleur antraciet.

De voorgevel oostzijde van het gebouw kent twee hoekramen en een centrale entreepartij met luifel en vlaggenmast. Deze entreepartij omvat een betonnen trap met 6 optreden en ronde stalen buisleuning van recenter datum, uitkomend op een plateau met gemetselde halfsteens borstweringen. Ingeklemd tussen licht uitgemetselde penanten van een steen breed een houten deurkozijn wit, met dubbele entreedeur petroلكleur waarin twee maal een 10 ruits beglazing over de gehele hoogte. Boven de deuren een witte houten luifel met zinken dakje met op de rand in zwart geschilderd de tekst "WACHTLOKAAL". Boven de luifel een witte houten vlaggenmast, met drie houders bevestigd op de gevel.

Ter linkerzijde één hoekkozijndeel met 8-ruits raam in petroلكleur met liggende glasverhouding, ter rechterzijde een dubbelraam met twee stuks 8-ruits raam met liggende glasverhouding.

De zijgevel noordzijde bevat ter rechterzijde een 8-ruits hoekraam als in de voorgevel, een hemelwaterafvoer oostzijde in pvc, een tweede 8-ruits raam en een tweetal kleine werkplaatsramen met boven- en onderraamdeel. Aan de westzijde een tweede hemelwaterafvoer in pvc.

De achtergevel bevat één centrale grote liggende raamopening die thans dichtgezet is in hout. De zijgevel zuidzijde bevat een westelijke hemelwaterafvoer in PVC. Daarnaast een grote werkplaats-schuifdeur waarboven een circa 50 cm. brede oorspronkelijke betonluifel. De werkplaatsdeuren in hout, donkergroen en afgehangen aan een stalen schuifrail met aan de onderzijde een betongoot. Hiernaast een tweede hemelwaterafvoer en geheel oostelijk een hoekraam, hier met een dubbelraam met twee stuks 8-ruits raam met liggende glasverhouding.

Oriëntatie op monumentwaarden

Zonder een volledige waardestelling te maken inclusief het bijbehorende archiefonderzoek zijn in het object en zijn setting nu reeds duidelijke monumentwaarden te herkennen. Deze zijn gelaagd opgebouwd uit te onderscheiden waarden en vormen samen een goede basis voor behoud, en mogelijk voldoende basis voor een status van gemeentelijk beschermd monument. De monumentencommissie beveelt een dergelijke status van gemeentemonument ook aan voor dit object om meerdere aspecten van lokale geschiedenis blijvend te kunnen borgen. Zij doet deze aanbeveling op basis van tenminste de zes navolgende waardeaspecten:

1. Stedebouw

Het gebouw heeft een landmarkfunctie op de overgang van land en water, en heeft een belangrijke ensemblewaarde als karakteristiek onderdeel van de insteekhaven de Val. Het op zich kleine bouwvolume heeft als solitair object mede daardoor herkenbaarheid voor passanten.

2. Cultuurhistorie

De ligging nabij het stationsemplement geeft aan dat deze locatie ooit een vervoersknooppunt was, van belang voor de ontwikkelingsgeschiedenis van Hoedekenskerke. Het gebouw heeft een voor de regio karakteristieke functie en vormt een herinnering aan een voormalige oeververbinding en het gebruik van de haven als veerhaven; Het gebouw is daarmee een belangrijk onderdeel van de samenhangende cultuurhistorie van de Zeeuwse zeeeringen als geheel, zoals deze recent nog in kaart is gebracht (1)

3. Architectuurhistorie

Het gehele solitaire bouwvolume is ambachtelijk gebouwd, is karakteristiek voor traditionele bouw en detaillering van de bouwperiode, en daarmee geheel samenhangend uitgewerkt. Het gebouw benadrukt door de gekozen onderscheidende vormgeving ook op duidelijke wijze haar functionaliteit en haar lokale belang.

4. Architectuur

Het gebouw is alzijdig vormgegeven in één samenhangende bouwstijl. Deze is passend bij het Interbellum, met kenmerken van eenvoudige Amsterdamse School. Er is sprake van ambachtelijke metselwerkdetailleringen, horizontale gevelbelijningen in combinatie met een verticaal accent (mast), hoekvensters en raamindeling met liggende glasvlakken. Het rechthoekig blokvolume met plat dak en verhoogde beganegrondvloer toont een dialoog tussen sobere functionaliteit en beheerste monumentaliteit.

5. Gaafheid

Het complex is in wat onderkomen staat maar in hoofdvorm, gevelbeeld, integrale detaillering en kleurstellingen geheel intact bewaard gebleven en als zodanig ook goed te herstellen. Het interieur is overwegend behouden gebleven; dit voor wat betreft de hoofdstructuur, vloer- en wandafwerkingen in hout en tegelwerken, en deuren en kastdeuren.

6. Zeldzaamheidswaarde

Objecten als dit wachtlokaal zijn regionaal in toenemende mate zeldzaam, zeker nu de bijbehorende veerfuncties zijn verdwenen. Dit weegt des te zwaarder nu aanpassingen van de zeeeringen ook elders andere, vergelijkbare objecten verloren kunnen doen gaan. De hier toegepaste bouwstijl is op zichzelf zeldzaam in deze regio, zeker in deze gave vorm.

(1): Objectcode CHS: ZL-BO-128 in rapport Cultuurhistorie Zeeeringen Zeeland, Deel Westerschelde noordoever, Dorp, Stad en Land, nov 2009

Overige opmerkingen

Verstoringsen

Verstoringsen zijn in het object klein in aantal en zeer ondergeschikt. Ze zijn te vinden op het gebied van de situering (plaatsing half in de dijkvoet, beeld verstoord door een direct naastgelegen eenvoudig horecagebouw met terras) en ondergeschikte latere aanpassingen (muurdoorbraak binnen t.b.v. kantoortje, detaillering trapleuning toegangstrap, gevelsteen verwijderd als doorgeefluik kaartloket).

Technische staat

Het gebouw heeft zeker behoefte aan groot onderhoud. In de betonsokkel is op meerdere plaatsen betonschade door wapeningsroest en in alle gevels is tenminste één grote zettingscheur aangetroffen. Belangrijke gebreken anders dan de genoemde scheurvormingen en lokale betonschade zijn niet aangetroffen. Het geheel is daarmee op relatief eenvoudige wijze weer in goede en functionerende staat te brengen. Een regionale leerlingenwerkplaats zou mogelijk een rol kunnen spelen bij de restauratie van dit karakteristieke wachthuisje.

Eventuele verplaatsing van het object

Als eerder gezegd rechtvaardigen de aangetroffen waarden een behoud van dit object, wat een beperkte verplaatsing op de locatie noodzakelijk zou maken gelet op de plannen met betrekking tot de zeewering. Een situering dicht bij de weg, in plaats van half in het dijklichaam terugliggend, acht de commissie daarbij ook voldoende passend binnen de waarden. Dit mede gelet op de eerdere ligging dicht bij de weg door toenmalig ander verloop van die weg. Ook is van binnenuit het zicht over haven en Westerschelde dan beter.

Binnen deze verkenning is geen onderzoek gedaan naar de technische mogelijkheden voor en verwachte kosten bij verplaatsing van het object.

Wel is op basis van de nu zichtbare opbouw te verwachten dat een verplaatsing mogelijk is. Het bouwwerk is immers op een betonnen sokkel opgebouwd en op die sokkel beter verplaatsbaar dan wanneer het separaat traditioneel gefundeerd was. Van belang is dan wel de vraag of de betonsokkel een eigen voetplaat heeft, of dat deze als strokenfundering is opgezet. In het laatste geval is het veilig verplaatsen duidelijk moeilijker dan in het eerste. De commissie geeft de suggestie een derzake deskundig bedrijf naar dit aspect een eerste verkenning te laten doen.

Toekomstmogelijkheden

Bij behoud van het object in zijn huidige grotere context is het voor de commissie van groot belang dat een passende en duurzame herbestemming van het object wordt gerealiseerd. Tijdige reflectie op de lokale en bovenlokale mogelijkheden daarvoor is dan gewenst. De huidige (informele) opslagfunctie kan in dit verband zeker niet als een duurzame functie worden gezien.

Bij herbestemming valt te denken aan kleinschalige publieksfuncties, al dan niet seizoengebonden, mede in relatie tot het toerisme zoals bijvoorbeeld een regio-informatiepunt, (haven)kantoortje, theehuisje. of snackbar. Ook meer eenvoudige herbestemmingen als bijvoorbeeld een atelier of studio zijn denkbaar.

Namens de monumentencommissie
Borsele,

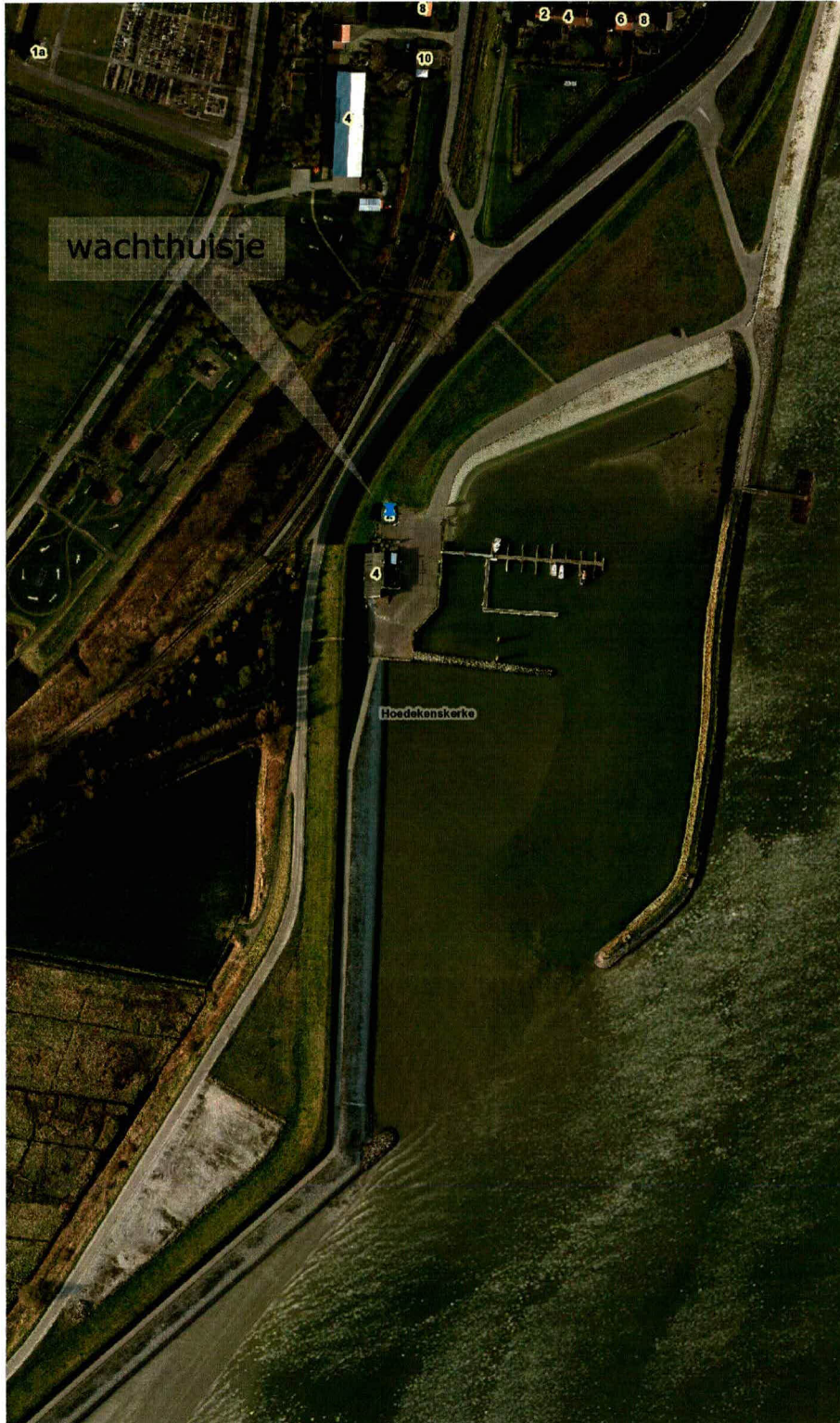
M.P.H. Raaijmakers, architect-lid

Bijlagen:

- 1: Luchtfoto met situering binnen veerhaven (no 2)
- 2: Foto's opname begin januari

Nieuwe Veerweg 2 te Hoedekenskerke

Boven: westgevel in dijkvoet

Onder: zuidgevel met loodsdeur

onderwerp : Advies inzake cultuurhistorische waarde wachtlokaal Hoedekenskerke

Foto's bestaande situatie
Opname januari 2011

Boven: oostgevel met entree

Onder: Noordgevel

**ERRATUM PLANBESCHRIJVING HOEDEKENSKERKE RESTANT [W4B]
PZDT-R-10289a ONTW.
VERBETEREN STEENBEKLEDING**

Inleiding

Het onderstaande betreft een wijziging op de planbeschrijving van het dijktraject Hoedekenskerke restant [W4B] (document nr. PZDT-R-10289 ontw). De wijziging betreft de omgang met het wachthuisje van het voormalige veer Hoedekenskerke - Terneuzen.

Samenvatting

Effecten op de omgeving

In de 4e alinea wordt de zin "Er zullen door de dijkwerkzaamheden geen cultuurhistorische objecten" gewijzigd in "Door de dijkwerkzaamheden zal het café-restaurant op het havenplateau verdwijnen, het wachthuisje van het voormalige veer Hoedekenskerke - Terneuzen wordt enige meters verplaatst".

5. Ontwerp en plan

5.3 Voorzieningen ter beperking van nadelige gevolgen

5.3.3 Cultuurhistorie

In de 2e alinea wordt de zin "De cultuurhistorische waarde van het voormalige wachthuisje dient nog onderzocht te worden en een besluit zal nog genomen worden of deze verwijderd zal worden" gewijzigd in "Het voormalige wachthuisje zal om veiligheidstechnische redenen verplaatst worden (zie figuur 5 in bijlage 2)".

6. Effecten

6.3 Cultuurhistorie

De gehele alinea "Op het plateau naast het paviljoen ... voor de besteksfase moeten zijn genomen." komt te vervallen. In de plaats daarvan wordt de volgende alinea opgenomen "Op het plateau staat het café-restaurant, cultuurhistorisch hoog gewaardeerd. Dit café-restaurant wordt om veiligheidstechnische redenen verwijderd van deze locatie. Daarnaast staat op het plateau een voormalig wachthuisje van het veer Hoedekenskerke - Terneuzen uit 1930, cultuurhistorisch zeer hoog gewaardeerd. Het wachthuisje is eigendom van het waterschap Scheldestromen en staat bijna in de dijk. Het verkeert bouwkundig in een mindere staat. Het wachthuisje wordt om veiligheidstechnische redenen verplaatst (zie figuur 5 in bijlage 2). Beide objecten worden voor verwijdering of verplaatsing vastgelegd in de Beeldbank van de Zeeuwse Bibliotheek. Watersportvereniging "De Val" uit Hoedekenskerke huurt samen met het café-restaurant momenteel het voormalig wachthuisje van het waterschap voor opslag van materialen. Na verplaatsing van het wachthuisje dient een nieuwe bestemming voor het wachthuisje te worden gezocht. Hierover vindt overleg plaats tussen waterschap, gemeente Borsele en watersportvereniging. Bij de dijkversterking worden de huidige nutsvoorzieningen teruggebracht."

- einde document -